
Recenzje

Jolanta Szolno-Koguc*

Marcin Wiśniewski
Ocena zdolności kredytowej gminy
Wyd. Difin, Warszawa 2011

1. Uwagi ogólne i ocena wyboru tematu

Podjęta w recenzowanej monografii problematyka badawcza zasługuje na szczególną uwagę zarówno ze względu na walory merytoryczne, jak i wyjątkową aktualność oraz szczególną przydatność praktyczną. Ograniczona wydajność dochodów budżetów jednostek samorządu terytorialnego z jednej strony, z drugiej zaś rosnące wciąż potrzeby wydatkowe, zwłaszcza w kontekście realizowanych w ostatnich latach inwestycji infrastrukturalnych, zmuszają gminy, powiaty, jak i województwa do sięgania po zwrotne źródła finansowania. Zwłaszcza w przypadku gmin, jako podstawowych jednostek samorządu terytorialnego, wielość i różnorodność przypisanych ustawowo zadań wymaga szukania zewnętrznego, pozabudżetowego wsparcia. Regulacja ustawy o finansach publicznych daje gminom możliwość zadłużania się poprzez emitowanie komunalnych papierów wartościowych, zaciąganie kredytów i pożyczek. Korzystanie przez gminy ze zwrotnego finansowania wymaga uprzedniego zbadania jej zdolności kredytowej, oceny realnych szans spłaty wnioskowanego długu wraz z należnymi odsetkami. Ponieważ większość zobowiązań dłużnych gmin ma postać kredytów bankowych, jak również banki stanowią zasadniczą grupę nabywającą obligacje komunalne, są zasadniczymi podmiotami dokonującymi oceny zdolności kredytowej gmin. Oceny dokonują także agencje ratingowe. Badanie wiarygodności kredytowej jest ważne także dla samej jednostki

---

* Jolanta Szolno-Koguc jest profesorem w Katedrze Finansów Publicznych Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie.

samorządu terytorialnego i jej organów: zarówno stanowiących, jak i zarządzających. Problemy całego sektora finansów publicznych wymuszają działania, jeśli nie ograniczające (te utrudniłyby bowiem skuteczną absorpcję środków europejskich i kontynuację realizacji wielu istotnych inwestycji infrastrukturalnych), to na pewno optymalizujące zadłużenie sektora samorządowego w kontekście weryfikacji możliwości terminowej spłaty zobowiązań.

Dlatego ważne poznawczo i aplikacyjnie zagadnienie stanowi konstrukcja miernika zdolności kredytowej, służącego obiektywnej i niezależnej ocenie dokonywanej zarówno przez instytucje udostępniające środki kapitałowe, jak i same jednostki samorządu terytorialnego. Cel taki przyjął autor publikacji, podejmując udaną próbę budowy syntetycznego wskaźnika, opierając się na wyznacznikach sytuacji finansowej przyjętych do badania jednostek, wykorzystując wybrane metody wielowymiarowej analizy porównawczej, pozwalające na odpowiednią agregację wielu czynników.

2. Ocena konstrukcji

Publikacja, obejmująca 240 stron, składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów merytorycznych oraz zakończenia. Rozdział pierwszy ma charakter ogólnego wprowadzenia, uwzględniającego prawnofinansowe podstawy funkcjonowania gmin w Polsce, z wyeksponowaniem problemu zadłużenia samorządu gminnego. Rozdziały drugi i trzeci przedstawiają problematykę zdolności kredytowej w aspekcie ryzyka kredytowego i aktywnego nim zarządzania. Autor odnosi się do roli i znaczenia w procesie dokonywania oceny wiarygodności kredytowej zarówno agencji ratingowych, jak i banków. Na tym tle została zaprezentowana specyfika ryzyka w działalności jednostek samorządu terytorialnego, czynników wpływających na ich zdolność i wiarygodność kredytową.

Najciekawszą częścią monografii są trzy ostatnie, empiryczne rozdziały, w których autor prezentuje rezultaty swoich badań. Rozdział czwarty zawiera założenia metodologiczne co do istotności określonych determinant zdolności kredytowej gminy. Na bazie wskazanych zmiennych diagnostycznych, w rozdziale piątym autor zaproponował trzy warianty syntetyzującego miernika zdolności kredytowej, dodatkowo przeprowadzając badania empiryczne, zmierzające do optymalizacji przypisanych poszczególnym zmiennym wag. W rozdziale szóstym zaproponowane miary zdolności kredytowej zostały poddane weryfikacji poprzez zastosowanie do oceny wszystkich gmin i miast na prawach powiatu w Polsce, w konsekwencji ich rankingu.

3. Ocena metodyczna i merytoryczna

Podejmując generalną ocenę wartości naukowej monografii, pragnę podkreślić, że jest to w pełni oryginalne opracowanie naukowe, przemyślane i dobrze przygotowane, o dużym zasobie wiedzy teoretycznej, o znacznej wartości informacyjnej, ale i aplikacyjnej. Do głównych jej walorów, zasługujących na szczególne wyróżnienie, zaliczam:

- ❖ po pierwsze – udany metodycznie i poznawczo twórczy wysiłek ukierunkowany na przeprowadzenie badań nad istotą, zakresem i determinantami zdolności kredytowej gminy jako podstawowej jednostki samorządu terytorialnego,
- ❖ po drugie – skrupulatną i konsekwentną weryfikację sformułowanych założeń badawczych,
- ❖ po trzecie – stworzenie metodyki pomiaru i oceny czynników wpływających na wiarygodność kredytową gminy, poprzez zaproponowaną konstrukcję miernika zdolności kredytowej,
- ❖ po czwarte – potwierdzenie wynikami własnych badań empirycznych i analiz porównawczych przydatności praktycznej wygenerowanego modelu syntetycznej oceny ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem gmin.

Przeprowadzone przez autora rozważania mają charakter studiów teoretyczno-poznawczych. Oparte zostały na trzech głównych kategoriach źródeł: obszernej literaturze przedmiotu, licznych aktach normatywnych, materiałach źródłowych podmiotów oceniających zdolność kredytową jednostek samorządu terytorialnego, w tym agencji ratingowych i firm doradczych, oraz zbiorach danych statystycznych (m.in. resortu finansów). Dobór materiałów i zastosowane metody badawcze należy uznać za w pełni adekwatne do przyjętego w pracy ambitnego zadania badawczego. Zaprezentowane w pracy umiejętności znakomicie świadczą o uzdolnieniach Pana dr. Marcina Wiśniewskiego jako wszechstronnego, dojrzałego badacza naukowego.

4. Strona formalna

Monografia została przygotowana z zachowaniem koniecznych wymogów formalnych. Omawiane zagadnienia są przedstawione w sposób w miarę przejrzysty i przystępny, z zachowaną logiką kolejnych wywodów i poprawną argumentacją. Rozważania dopełniają opracowane na podstawie wyników badań i danych statystycznych rozbudowane tabele (39), wykresy (13) oraz mapy tzw. cieniowane (6). Tekst uzupełniają dobrze opracowane przypisy do odpowiednich pozycji bibliograficznych, oraz odnośniki komentujące i rozszerzające.

5. Wnioski końcowe

Reasumując, recenzowana monografia jest w pełni udaną próbą rozwiązania istotnego z punktu widzenia teorii i aktualnego poznawczo problemu naukowego, porządkuje i systematyzuje materię badania i oceny zdolności jednostek samorządu terytorialnego do zaciągania zobowiązań, za sprawą wysokiego poziomu intelektualnego rozważań – inspiruje do refleksji i dyskusji naukowej. Bez wątpienia stanowi cenną i oryginalną pozycję, która z pewnością będzie szeroko wykorzystywana jako materiał uzupełniający dla potrzeb dydaktyki akademickiej w obszarze finansów samorządowych, jak również źródło inspiracji badawczej dla potrzeb seminariów dyplomowych i magisterskich. Wielopłaszczyznowe ujęcie łączące aspekty teoretyczne, regulacyjne i praktyczne analizy ryzyka kredytowego, oceny czynników je determinujących, a zwłaszcza konkretna propozycja metodologiczna pomiaru zdolności kredytowej gminy, w sposób jednoznaczny przesądza o walorach dzieła, które powinno być także atrakcyjną lekturą dla praktyków bankowych.